

# Hoge leeftijd belangrijkste redenen om niet te willen of kunnen werken

DOOR Willem Gielen

**In 2017 hadden 4,3 miljoen Nederlanders van 15 tot 75 jaar geen betaald werk. Deze niet-werkzame bevolking bestaat met 3,2 miljoen voor het grootste deel uit mensen die aangaven niet te willen of te kunnen werken. Wat zijn de redenen hiervoor? Hoe is de ontwikkeling hierin? En hoe is deze groep regionaal verdeeld**

Dat iemand geen betaald werk heeft, betekent niet automatisch dat deze persoon ook tot de werklozen gerekend wordt. Het CBS hanteert bij het bepalen van de werkloosheid de werkloosheidsindicator zoals voorgeschreven door de International Labour Organization (ILO). Volgens deze indicator worden mensen van 15 tot 75 jaar zonder betaald werk die recent naar werk hebben gezocht en direct beschikbaar zijn als werkloos aangeduid. Als aandeel van de totale niet-werkzame bevolking van 4,3 miljoen is het aantal

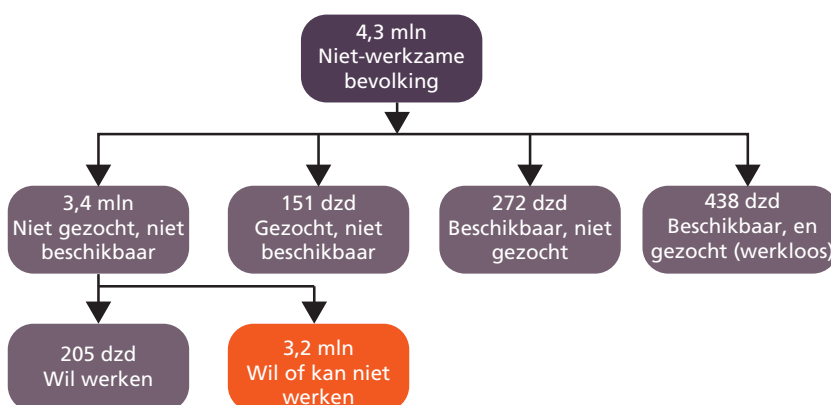
werklozen relatief klein: 438 duizend personen waren in 2017 werkloos volgens de ILO-definitie (figuur 1). Daarnaast waren er ook personen die wel beschikbaar waren maar niet naar werk hadden gezocht of omgekeerd. Dit betreft 423 duizend personen en deze groep wordt het overig onbenut arbeidspotentieel genoemd. Van de groep van 3,4 miljoen personen die niet beschikbaar waren en ook recent niet hadden gezocht, wilde niettemin een klein deel wel werken. Met 3,2 miljoen wilde of kon het grootste deel echter niet werken.

Met ruim 1,5 miljoen personen in de leeftijd van 15 tot 75 gaf in 2017 bijna de helft van de groep personen die niet kunnen of willen werken als reden hun hoge leeftijd, pensioen of een VUT-regeling op. Daarnaast wilden of konden 752 duizend personen niet werken door ziekte of arbeidsongeschiktheid, 457 duizend personen vanwege een opleiding of studie en 221 duizend personen vanwege zorg in het gezin of huishouden. 243 duizend personen hadden een andere reden om niet te werken.

## Arbeidsmarkt

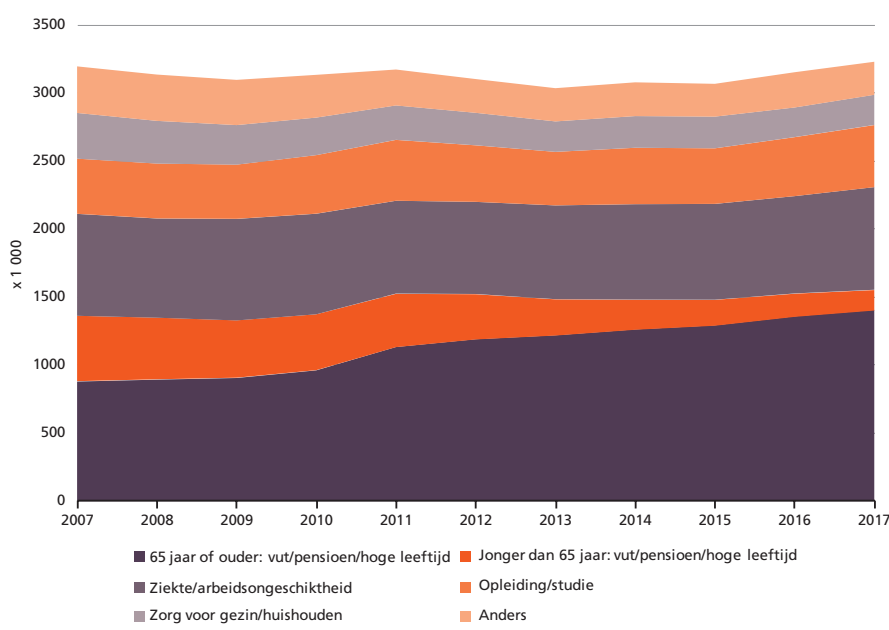
De doorstroom naar betaald werk van personen die niet willen of kunnen werken is relatief klein. Zo had ruim negen procent van de groep die een jaar eerder aangaf niet te willen of kunnen werken in 2017 weer werk. Dit waren met name jongeren die eerder opgaven niet te werken vanwege het volgen van een opleiding. Indien de groep die niet werkt vanwege een opleiding buiten beschouwing wordt gelaten dan daalt het deel dat een jaar later weer werkte tot bijna drie procent. Ter vergelijking: van de personen die een jaar eerder werkloos waren had ruim 45 procent in 2017 betaald werk. Bij het overig

Figuur 1. Verdeling niet-werkzame bevolking, 2017



Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking

Figuur 2. Aantal personen dat niet wil of kan werken naar reden, 15 tot 75 jaar



Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking

onbenut arbeidspotentieel zonder werk was dat bijna 27 procent.

### Trend

Het aantal personen dat niet wil of kan werken is tussen 2007 en 2017 per saldo iets toegenomen. In recente jaren is wel een stijgende trend zichtbaar (figuur 2). Zo nam de groep die niet wil of kan werken in de periode 2013-2017 toe met bijna 200 duizend personen. Dit komt vooral door een stijging van het aantal personen met als reden hun hoge leeftijd. Tegelijkertijd nam ook het aantal mensen toe met als reden ziekte of arbeidsongeschiktheid en de groep die

niet werkt vanwege het volgen van een opleiding.

### Leeftijd

Er bestaan forse verschillen in de ontwikkeling van het aantal personen dat niet wil of kan werken tussen leeftijdsgroepen. Onder 15- tot 35-jarigen nam dit aantal tussen 2007 en 2017 toe, maar bij 35- tot 55-jarigen juist wat af. De grootste ontwikkelingen zitten echter bij de 55- tot 65-jarigen en de 65- tot 75-jarigen. Bij 55- tot 65-jarigen is sprake van een sterke daling van het aantal personen dat niet wil of kan werken. Zo nam dit

aantal af van 950 duizend in 2007 naar 590 duizend personen in 2017. Dit wordt veroorzaakt door een afname van het aantal personen in deze leeftijdsgroep met reden 'hoge leeftijd' (figuur 2). Dat heeft enerzijds te maken met de AOW-leeftijd die sinds 2013 in stappen omhoog gaat en anderzijds met het afschaffen van een aantal regelingen die het voor ouderen eerder aantrekkelijk maakten om vroeger te stoppen. Daardoor werken steeds meer mensen door op hogere leeftijd. In de laatste drie jaren is de daling in het aantal personen in deze leeftijdsgroep dat niet wil of kan werken wel iets afgevlakt. Bij de oudste leeftijdscategorie die wordt onderscheiden (65 tot 75 jaar) zien we juist een flinke stijging van het aantal personen dat niet wil of kan werken: van ruim 1,1 miljoen in 2007 naar bijna 1,6 miljoen personen in 2017. Hier speelt een demografisch effect een rol, de omvang van de groep 65- tot 75-jarigen is in deze periode namelijk flink toegenomen.

### Regionaal

In 2017 was de groep die niet wil of kan werken als aandeel van de totale bevolking het grootst in Limburg (bijna 30 procent) en het kleinst in Flevoland (ruim 22 procent, zie figuur 3). Dat komt vooral door de bevolkingssamenstelling: in Flevoland wonen verhoudingsgewijs wat minder 65- tot 75-jarigen, in Limburg juist meer. In Limburg is de groep die niet werkt vanwege een hoge leeftijd daarom relatief groot. Ook is het percentage zieken of arbeidsongeschikten hier het hoogst. In Flevoland zijn beide percentages juist weer lager in vergelijking met de andere provincies.

In Zeeland wonen ook relatief veel mensen die niet willen of kunnen werken. In deze provincie wordt zorg voor het gezin of huishouden relatief vaak genoemd als reden en onderwijs juist minder vaak.

In Groningen is het deel dat niet werkt vanwege het volgen van onderwijs het grootst van alle provincies. Daardoor is de totale groep die niet wil of kan werken ook relatief groot, ondanks dat het aandeel dat niet werkt vanwege hoge leeftijd relatief klein is. ■

Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking

Willem Gielen is statistisch onderzoeker bij het CBS.

Figuur 3. Aandeel personen in de totale bevolking (15 tot 75 jaar) dat niet wil of kan werken naar reden en provincie, 2017

